

Datum behandeling in collegevergadering 13-05-2025	Datum behandeling in commissievergadering 19-06-2025	Datum behandeling in raadsvergadering 26-06-2025	Portefeuillehouder Erika Spil
Raadsnummer 2025-30			

Titel
Beheerplan watergangen, Ouder-Amstel, 2025-2028

Publiekssamenvatting

Voorliggend voorstel betreft het vaststellen van het beheerplan voor de gemeentelijke watergangen voor de periode 2025-2028.

In dit plan is opgenomen op welke wijze de gemeente invulling geeft aan het beheer en onderhoud van circa 14 kilometer aan secundaire watergangen, waaronder werkzaamheden als maaien, baggeren, het beheer van kleine duikers en het verwijderen van afval en kadavers.

Het beheerplan wordt op dit moment ter vaststelling aangeboden om tijdig uitvoering te kunnen geven aan het onderhoudsprogramma voor de komende planperiode. Het plan sluit aan bij bestaande beleidskaders, waaronder het Water- en Rioleringsprogramma (Wrp), het Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) en de Omgevingsvisie.

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer van de secundaire watergangen. Het waterschap beheert de primaire watergangen. Indien deze grenzen aan gemeentelijk eigendom, is de gemeente verantwoordelijk voor de ontvangst van vrijkomend materiaal zoals maaisel en bagger. Binnen de bebouwde kom geldt deze ontvangstplicht ook voor watergangen die niet aan gemeentelijk eigendom grenzen.

Het beheerplan vormt een uitwerking van het Handboek Onderhoud Oppervlaktewater (2018), waarin taken en verantwoordelijkheden tussen gemeente en waterschap zijn vastgelegd.

Aanleiding

Het waterschap Amstel, Gooi en Vecht en al de inliggende gemeenten (dus ook gemeente Ouder-Amstel) hebben in 2018 gezamenlijk een handboek Onderhoud oppervlaktewater opgesteld. Dit handboek bevat afspraken tussen gemeenten en het waterschap over 'wie doet wat'. Hiermee is helder hoe de taken en verantwoordelijkheden tussen gemeente en waterschap in de basis zijn verdeeld.

In 2020 is het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR) vastgesteld. Met het IBOR heeft de gemeente de kaders vastgesteld voor de openbare ruimte van Ouder-Amstel tot en met 2030. De inrichting en het beheer en onderhoud van de openbare ruimte wordt zodanig uitgevoerd dat optimaal wordt bijgedragen aan de maatschappelijke opgaven: gezondheid, veiligheid, biodiversiteit, energietransitie, circulaire economie, verstedelijking, sociale cohesie, mobiliteit en toegankelijkheid en klimaatadaptatie.

In 2024 is de Omgevingsvisie ter inzage gelegd. Dit concept bevat het 'Kompas van Ouder-Amstel'. Belangrijke speerpunten in de visie van belang voor het beheer en onderhoud van watergangen zijn:

- Samenwerken aan een gezonde bodem en voldoende water;

- Aanpassen aan een veranderend klimaat: klimaatproof in 2050;
- Samenwerken aan een goede omgevingsveiligheid.

Dit beheerplan is een uitwerking van het handboek, het IBOR en de Omgevingsvisie ten behoeve van de uitvoering van het beheer en onderhoud van de gemeentelijke watergangen.

Watergangen zijn van groot belang voor het ontvangen en verwerken van hemelwater en daarnaast het beheersen van het grondwaterpeil. Voor het functioneren van de watergangen is het belangrijk dat zij:

- breed en diep genoeg zijn voor het afvoeren van water;
- voldoende diep zijn in verband met de waterkwaliteit;
- voldoende oppervlakte hebben voor het bergen van water bij extreme neerslag.

Door natuurlijke processen en andere invloeden ontstaat in de loop der tijd een steeds dikkere sliblaag in de watergang. Zonder onderhoud slibben deze langzaam dicht. Dat is onwenselijk en volgens de Waterschapsverordening (voorheen de Keur) ook niet toegestaan. Het gevolg van dichtslibben is dat de afvoercapaciteit wordt beperkt, de watergang kan gaan stinken en de waterkwaliteit achteruit gaat. Daarnaast groeien in veel watergangen waterplanten. Een overvloedige begroeiing belemmert ook de doorstroming van water en de afvoercapaciteit van het systeem. Watergangen en duikers moeten daarom periodiek worden gebaggerd, geschoond en onderhouden.

Argumenten

Vanaf 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. De nieuwe wet integreert de vele wetten die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving, zoals de Wet milieubeheer en de Waterwet. De omgevingswet heeft twee doelen: het beschermen van de fysieke leefomgeving en benutten van deze omgeving voor maatschappelijke behoeften. Het uitgangspunt blijft dat voldoende schoon gebiedseigen water een belangrijke voorwaarde is voor de kwaliteit van de leefomgeving. Daarnaast is sinds 2000 de Kaderrichtlijn Water (KRW) van kracht. Deze richtlijn stelt doelen en normen voor het verbeteren van de waterkwaliteit. Het verplicht vooral de bescherming van wateren door het voorkomen en beperken van verontreinigingen.

De gemeente kan vanwege deze zorgplicht vanuit de wet zelfstandig besluiten tot het plegen van onderhoud en is niet afhankelijk van de medewerking van anderen. Zij heeft een grote (maatschappelijke) verantwoordelijkheid tot baggeren. De gemeente initieert daarom zelfstandig het baggeren van de volledige watergang wanneer zij voor de helft of meer (meer dan 60%) eigenaar is.

Risico's en overige aandachtspunten

n.v.t.

Financiële aspecten

De provincie heeft als advies gegeven om reserves voor groot planmatig onderhoud kapitaalgoederen om te zetten naar voorzieningen. Het alternatief is volgens de provincie (en BBV) om de kosten direct in de exploitatie op te nemen. Het onderhoud van watergangen is nooit onderdeel geweest van de reserve groot planmatig onderhoud in Ouder-Amstel. Vanwege de relatief lage onderhoudskosten van watergangen, de hoge administratieve last voor het instellen en beheren van een voorziening en omdat de lasten (gedeeltelijk) al in de huidige begroting zijn verwerkt, heeft het geboden alternatief van de provincie om de kosten in de exploitatie op te nemen de voorkeur.

Om de watergangen op het gewenste niveau te krijgen en te houden moeten kosten gemaakt worden. De benodigde activiteiten en bijhorende budgetten voor de planperiode 2025-2028 zijn met dit beheerplan benoemd en geraamd.

Het is toegestaan een deel van de kosten van het onderhoud aan de watergangen te laten dekken vanuit de riool- en waterzorgheffing. De wetgeving biedt die ruimte. Toerekening van 50% van de onderhoudskosten aan de diverse zorgplichten van de gemeentelijke watertaken aan deze heffing wordt vanwege de samenhang redelijk geacht. Van deze ruimte maakt de gemeente al gebruik en is ook opgenomen in de doorgerekende Riool- en waterzorgheffing.

De kosten voor de baggerwerkzaamheden kunnen sterk fluctueren. De kosten bestaan voor een belangrijk deel uit de kosten voor het verwerken van het vrijkomend materiaal door het baggeren van de primaire watergangen vanuit de ontvangstplicht. De gemeente is hiervoor afhankelijk van de (regionale) onderhoudsplanning van het waterschap.

Voor 2025 is € 44.736,= begroot voor het planmatig onderhoud en € 27.380,= voor het regulier onderhoud van de watergangen. Hiervan kan € 35.839,= ten laste worden gebracht van de riool- en waterzorgheffing en € 36.560,= ten laste van de exploitatie. Vanuit de programmabegroting kunnen deze kosten gedekt worden.

Juridische grondslag

n.v.t.

Duurzaamheid

n.v.t.

Participatie

De medewerkers van beleid, beheer en zijn betrokken geweest bij het opstellen van het Beheerplan Watergangen. Het kostendekkingsplan en de financiering is in nauwe samenwerking met de financieel (strategisch) adviseurs tot stand gekomen. In samenspraak met de portefeuillehouders beheer openbare ruimte en duurzaamheid is de invulling van de gemeentelijke watertaak opgesteld.

Na vaststelling wordt de inhoud van het beheerplan bekend gemaakt bij en toegelicht aan de betrokken medewerkers.

Door het aandeel wet- en regelgeving en de technische aard worden bewoners en ondernemers betrokken door middel van informeren. Bewoners en bedrijven worden actief betrokken als de verschillende maatregelen gaan worden uitgevoerd.

Realisatie en vervolg

Na vaststelling van het beheerplan worden de maatregelen zoals hierin beschreven uitgevoerd.

Bijlagen

1. Beheerplan watergangen Ouder-Amstel, periode 2025-2028.